

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 30.5.2007
COM(2007) 279 окончателен

БЯЛА КНИГА ОТНОСНО

**Стратегия за Европа по отношение на храненето, наднорменото тегло и
здравословните проблеми, свързани със затлъстяването**

{SEC(2007) 706}

{SEC(2007) 707}

БЯЛА КНИГА ОТНОСНО

Стратегия за Европа по отношение на храненето, наднорменото тегло и здравословните проблеми, свързани със затлъстяването

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на настоящата Бяла книга е установяването на интегриран подход на ЕС, който да съдейства за намаляване на здравословните проблеми, дължащи се на неправилно хранене, наднормено тегло и затлъстяване. Книгата се гради на скорошни инициативи, предприети от Комисията, по-специално Платформата за действие на ЕС относно хранителния режим, физическата активност и здравето¹ и Зелената книга „Насърчаване на здравословни хранителни режими и физическа активност: европейско измерение на превенцията на наднорменото тегло, затлъстяването и хроничните заболявания“².

През последните три десетилетия се наблюдава рязко покачване на равнището на наднормено тегло и затлъстяване³ сред населението в ЕС, по-специално сред децата, където изчисленото съотношение на наднорменото тегло е 30 % през 2006 г. Това е показателно за тенденцията към влошаване на неправилния хранителен режим и ниските нива на физическа активност сред населението на ЕС, като може да се очаква в бъдеще тази тенденция да доведе до повишаване на равнищата на известен брой хронични заболявания, като сърдечносъдови заболявания, хипертония, диабет тип 2, инфаркти, някои видове рак, мускулно-скелетни смущения и дори някои категории психични заболявания. В дългосрочен аспект това ще доведе до отрицателно въздействие върху очакваната продължителност на живота в ЕС и до намалено качество на живот за много хора.

Бяха отправени многократни призови към Комисията от страна на Съвета⁴ да разработи действия в областта на храненето и физическата активност, в т.ч. в Заключенията на Съвета относно затлъстяването, насърчаване на сърдечното здраве и лечение на диабетите.

¹ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/platform_en.htm

² http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/green_paper/consultation_en.htm

³ Проблемът с наднорменото тегло и затлъстяването може да се изрази **просто като прекомерен прием на енергия от храната, плюс ниско или недостатъчно изразходване на тази енергия**, което се равнява на енергиен излишък, който се натрупва под формата на телесни мазнини.

⁴ Заключения на Съвета от 2 декември 2002 г. относно затлъстяването (ОВ С 11, 17.1.2003 г., стр. 3), от 2 декември 2003 г. относно здравословния начин на живот (ОВ С 22, 27.1.2004 г., стр. 1); от 2 юни 2004 г. относно насърчаване на сърдечното здраве (Съобщение за пресата: 9507/04 (Преса 163); от 6 юни 2005 г. относно затлъстяването, храненето и физическата активност (Съобщение за пресата: 8980/05 (Преса 117); от 5 юни 2006 г. относно насърчаване на здравословния начин на живот и превенция на диабетите тип 2 (ОВ С 147, 23.6.2006 г., стр. 1).

При консултациите по Зелената книга възгледът, че Общността следва да съдейства, като работи с широк кръг заинтересовани страни на национално, регионално и местно равнище, срещна пълно съгласие⁵. Запитаните лица подчертаха необходимостта от съгласуваност и последователност в политиките на Общността и значението на един многосекторен подход. Те изтъкнаха важността ЕС да координира действия като събиране и разпространяване на добри практики, както и необходимостта ЕС да разработи план за действие и категорично послание, насочено към заинтересованите страни. Зелената книга беше последвана от резолюция на Европейския парламент *„Насърчаване на здравословните хранителни режими и физическа активност: европейско измерение на превенцията на наднорменото тегло, затлъстяването и хроничните заболявания“*, която подсили тези послания.

Всяко публично действие в тази област, включително по възможност предприетите на общностно равнище, следва да отчита тези фактори. На първо място, отделните индивиди в крайна сметка са отговорни за собствения си начин на живот и за този на своите деца, като в същото време се признава значението и влиянието на средата върху тяхното поведение. На второ място, единствено добре информираният потребител е в състояние да вземе рационални решения. Накрая, оптималният отговор в тази област ще бъде постигнат чрез насърчаване както на допълването и интеграцията на различните области на политики (хоризонтален подход), така и на различните равнища на действие (вертикален подход).

В редица области основните равнища на действие са национални или местни. Обществената дейност на ЕС в тези области ще има за цел или да допълва и оптимизира предприетите въз основа на други равнища на решение действия, било то национални или регионални, или да се занимае с проблеми, които сами по себе си се отнасят до политиките на Общността. В действителност, редица действия са свързани пряко с функционирането на вътрешния пазар (като изискванията за етиктирането, здравни твърдения и процедурите за контрол на храните), докато други са част от по-специфична рамка, като общата земеделска политика (дори ООП за плодове и зеленчуци), инициативите на Комисията в областта на образованието, регионалната политика (структурни фондове) и последна, но не по важност – аудиовизуална и медийна политика. Също така, ролята на Комисията е от изключителна важност при събирането на интересни местни или национални инициативи и при въвеждането на паневропейски механизми за обмен на най-добри практики.

Освен това, дължейки се на увеличаващите се в световен мащаб функции на повечето от секторите на промишлеността, навлизащи в областите на храните и храненето и с цел да се предотврати увеличаването на допълнителни административни усложнения, произтичащи от различни и може би противоречащи си национални правила, както и за да се засили конкурентоспособността в нови оригинални и основаващи се на изследвания области, един набор от координирани действия на равнище ЕС се счита от заинтересованите икономическите оператори за предпочитан пред множество индивидуални действия, предприети на национално равнище от държавите-членки.

⁵

http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/green_paper/nutrition_gp_rep_en.pdf

2. ПРИНЦИПИ ЗА ДЕЙСТВИЕ

Справянето с този важен проблем на общественото здравеопазване предполага широка интеграция на политиките; от храните и потребителите, до спорта, образованието и транспорта. Затлъстяването е преобладаващо в по-голяма степен сред хората от по-слабите социално-икономически групи, като това показва необходимост от специално внимание, насочено към социалното измерение на проблема. Съществуват четири основни аспекта на действията, очертани в настоящия документ.

Тези действия трябва да бъдат провеждани на всички равнища в процеса на вземане на решения както на местно, така и на общностно равнище. По отношение на действието на Общността те се предлагат било чрез прилагане на всички общностни политики или дейности в тази област, било чрез допълване на националните политики, когато това бъде счетено за целесъобразно съгласно разпоредбите на член 152 от Договора за ЕО.

На първо място, действията следва да са насочени към първопричините на рисковете, свързани със здравето. По този начин действията, определени в стратегията, следва да съдействат за намаляване на всички рискове, свързани с неправилно хранене и ограничена физическа активност, включително, но не единствено на рисковете, свързани със свръхтеглото.

На второ място, описаните действия са предназначени да действат във всички области на държавните политики и на различни равнища на държавно управление, като се използват широк кръг инструменти, включително законодателство, създаване на мрежи, публично-частни партньорства, както и да ангажират частния сектор и гражданското общество.

На трето място, с оглед на ефективността, стратегията ще изисква действия от широк кръг участници от частния сектор - като хранителната промишленост и гражданското общество, както и участници на местно равнище, като училища и общински организации.

На последно, но може би първо по значение място, наблюдението ще бъде от съществено значение през следващите години. Броят на дейностите, насочени към подобряване на хранителния режим и физическата активност, са вече широкообхватни и нарастват с всяка година. Често обаче не се извършва никакво наблюдение или се извършва слабо наблюдение, като това води до ограничена оценка на начина на функциониране или на необходимостта от подобряване или основна промяна на действията.

3. ПОДХОД НА ПАРТНЬОРСТВО

Комисията счита, че развиването на ефективно партньорство трябва да бъде крайъгълният камък на отговора на Европа към справянето с проблемите на храненето, наднорменото тегло и затлъстяването и свързаните с тях здравословни проблеми.

Развиване на партньорство за действие на европейско равнище

Платформата за действие на ЕС относно хранителния режим, физическата активност и здравето започна да действа през март 2005 г. с оглед „създаване на общ форум за всички заинтересувани участници на европейско равнище“⁶.

Форумът е насочен към организиране на действия на добра воля за борба със затлъстяването като допълнение и помощ към други механизми. Сред членовете са организации, представляващи промишлеността, изследователски организации и гражданското общество в областта на общественото здравеопазване и потребителите. В рамките на своята сфера на дейност членовете са се ангажирали да предприемат стъпки за намаляване на затлъстяването. През март 2007 г. Платформата публикува последния си мониторингов доклад относно постигнатото от нея до момента⁷.

Комисията възнамерява да продължи и да развива дейностите на Платформата като ключов инструмент в изпълнението на настоящата стратегия. В разстояние на две години членовете са предприели над 200 инициативи във връзка с хранителния режим и физическата активност в ЕС. В допълнение към това съществува напредък към съгласуваната цел за ясна и надеждна система за наблюдение на ангажиментите и съгласувания подход за разработване на местни основи за действията (участие на национални, регионални и общински органи).

Укрепване на местните мрежи за действие

Конкретни резултати ще бъдат постигнати само с пълното сътрудничество и със съдействието на местни заинтересовани страни. Като част от това и с оглед разработването на съвместен подход и споделена цел би било важно да се разработи рамка за действие и подходяща среда, които да свържат участниците на всички равнища. Платформата на ЕС е модел, който трябва да бъде следван като целесъобразен на местно равнище.

Като общо правило Комисията счита, че подобни форуми следва да се характеризират с широко участие на всички заинтересувани страни и с координираща роля на правителството, за да се гарантира, че действията попадат в обхвата на общественото здравеопазване. Комисията основава по-нататъшните си възгледи по въпроса на предходен документ по темата - „Разпространяване на идеята за партньорство“⁸.

Държавите-членки следва да насърчават включването на медийния сектор с оглед разработване на общи послания и кампании.

⁶ Харта на Платформата, март 2005 г. http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/platform_charter.pdf

⁷ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/eu_platform_2mon-framework_en.pdf

⁸ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/contacts2007_en.pdf

Платформата бе успешна и подбуди действие от страна на заинтересовани страни в редица сектори; следователно, за да се подобрят връзката с правителствата и ефективния обмен на практики, Комисията ще състави група на високо ниво, насочена към храненето и физическата дейност, свързана със здравните проблеми. Целите на Групата ще бъдат да се гарантира осъществяване на размяната на политически идеи и практики между държавите-членки, заедно с преглед на всички политики на правителствата. Връзките с Платформата на ЕС ще дадат възможност за бърза комуникация между секторите, като се насърчи бързият обмен и взаимодействието на механизмите на публично-частното партньорство. Съществуващата мрежа по хранене и физическа активност ще развие своята роля, за да подпомага и улеснява работата на Групата.

4. СЪГЛАСУВАНOST В ПОЛИТИКАТА НА ОБЩНОСТНО РАВНИЩЕ

Настоящата бяла книга насочва вниманието си към действия за подобряване на храненето и въпросите, свързани със здравето, които могат да бъдат предприети на равнище ЕС. Вследствие на това книгата се насочва било към действия, чието предприемане е в компетентността на Общността, като законодателство или финансиране на съответните програми, било към действия, които представляват добавена стойност с европейско измерение, като действията по улесняване на диалога с участници от глобалната хранителна промишленост или разработването на сравнителни показатели за наблюдение във всички държави-членки.

По-добре информирани потребители

Познанието, предпочитанията и поведението на отделния индивид, като например тези, които са свързани с начина на живот и хранителните навици, се оформят под влиянието на средата, която ги заобикаля. Това се отнася, от една страна, до достъпа до понятна, последователна и основана на доказателствата информация, когато се взема решение за това каква храна да се купи и, от друга страна, до информационната среда в по-широк смисъл, която на своя ред се оформя под влияние на културни фактори, като реклама и други средства.

Комисията работи за развитието и на двете области. Етикетирането на храните е един от начините тази информация да бъде предадена на потребителите и да бъде използвана в подкрепа на вземането на здравословни решения по отношение на покупката на храни и напитки. Понастоящем Комисията извършва преразглеждане на законодателството в областта на етикетирането на храните с оглед представяне на предложения на Парламента и на Съвета за засилване на този аспект на етикетирането като източник на информация за потребителите. Вследствие проведена през пролетта на 2006 г.⁹ консултация по етикетирането Комисията преразглежда възможностите за етиктиране на храните. Разглежданите въпроси включват идеи относно въвеждането на задължително етиктиране и броя на хранителните съставки, които следва да бъдат включени в етикета, както и нормативната уредба за поставянето на етикети на лицевата страна на опаковката (напр. опростено етиктиране или обозначаване).

⁹ Етиктиране: конкурентоспособност, информиране на потребителите и по-добро регулиране за ЕС. Консултативен документ на ГД „Здравеопазване и защита на потребителите“. Февруари 2006 г.

Друг аспект е нормативната уредба относно твърденията на производителите за техните продукти. Регламент № 1924/2006 относно информацията за хранителната стойност и здравословните свойства на храните влезе в сила през януари 2007 г. Основната цел е да се гарантира, че твърденията, свързани с хранителните и здравословните свойства на храните, се основават на достоверни научни доказателства, така че потребителите да не бъдат заблуждавани с неточни и подвеждащи твърдения.

Рекламата и маркетингът са мощни сектори, насочени към оказване на влияние върху поведението на потребителя. Съществуват доказателства, че рекламата и маркетингът на храни влияят върху режима на хранене и по-специално върху режима на хранене на децата. В периода между октомври 2005 г. и март 2006 г. Комисията проведе кръгла маса по въпросите на рекламата с оглед проучване на механизми за саморегулиране и начини за взаимодействие и взаимно допълване между нормативните актове и саморегулирането. В резултат на това в доклада на кръглата маса беше определен модел за най-добри практики (или стандарти на управление) при саморегулирането¹⁰. Тези стандарти се прилагат в научната област на рекламата на храни, насочена към деца. При осъществяването ѝ усилията на добра воля следва да допълват различните съществуващи механизми, осъществявани в държави-членки, като испанския Кодекс на РАОС и скорошната инициатива за създаване на Служба за комуникация в Обединеното кралство. В този контекст трябва да се подчертае искането на Европейския парламент относно въвеждането на професионален кодекс за рекламирането на храна с високо съдържание на мазнини или захари, предназначена за деца, направено по време на дебата за изменение на директивата за „аудиовизуални медийни услуги“ (АВМУ)¹¹. Новата директива за АВМУ предвижда, че доставчиците на медийните услуги трябва да се окуражават от държавите-членки и от Комисията за разработването на професионален кодекс по отношение на търговското съобщение, свързано с храните и напитките, предназначени за деца. Предпочитанията на Комисията на този етап са насочени към запазване на съществуващия механизъм на добра воля на равнище ЕС поради факта, че този подход потенциално може да действа бързо и ефективно за справяне с процента на наднормено тегло и затлъстяване. Комисията ще направи оценка на този подход и на различните мерки, предприети от индустрията, през 2010 г. и ще вземе решение дали са необходими и други механизми.

В сътрудничество с държавите-членки и съответните заинтересовани страни, Комисията ще разработи и поддържа специфична информация и образователни кампании, за да повиши информираността по отношение на здравните проблеми, свързани с неправилното хранене, наднорменото тегло и затлъстяването. Тези кампании ще се насочат по-специално към уязвимите групи, като децата.

¹⁰ http://ec.europa.eu/consumers/overview/report_advertising_en.htm

¹¹ Преди известна като директива „Телевизия без граници“.

Здравословните възможности да станат налични

Здравословният избор се отнася до това да се гарантира наличие на здравословни възможности за потребителя. Общата селскостопанска политика (ОСП) играе важна роля за производството и доставянето на храни в Европа. В резултат на това, чрез осигуряване на наличността от храната, която европейците консумират, той играе роля и като спомага за формиране на европейския хранителен режим и за борбата със затлъстяването и наднорменото тегло. В рамките на ОСП Комисията се е ангажирала с целите на общественото здравеопазване, като последният пример за това е реформа на общата организация на пазара (ООП) на плодове и зеленчуци, насочена към насърчаване на консумацията в рамките на специфични направления, като училищата.

Например, като част от реформата на ООП на плодове и зеленчуци в своите предложения Комисията ще насърчи в предложенията си консумацията на плодове и зеленчуци сред децата, като позволи продукцията от свръхпроизводството да се раздава в образователните институции и детските ваканционни центрове. Комисията предлага също така да увеличи съфинансирането на ЕС до 60 % за насърчаващи проекти, насочени към децата и младите потребители (деца под 18 годишна възраст). Организациите производители трябва да се насочат към младите потребители в текущи, финансирани от ЕС промоционални кампании. В този контекст трябва да се вземе предвид и друг важен аспект - как да се осигури добър или по-голям достъп до плодовете и зеленчуците (в ценово отношение), за да се поощри тяхната консумация, особено сред младите хора. Училищна схема, съфинансирана от ЕС и насочена към поощряване консумацията на плодове, би била голяма крачка в правилната посока. Такава схема би могла да се насочи към децата между 4 и 12 години и ще е част от реформата на ООП за плодове и зеленчуци.

Наблюдава се нарастващ интерес към консумацията на полуфабрикати и ролята, която може да има преобразуването за това хранителните режими да станат по-здравословни. Индустрията вече предприе важни стъпки, които обаче невинаги бяха еднакви за всички продукти и държави-членки. Някои държави-членки насърчават преобразуването на храни, например по отношение на съдържанието на мазнини, наситени и ненаситени мазнини, сол и захар. Съгласно изследването на КХВП¹² от 2006 г., проведено в ЕС, една от три компании посочва, че е преобразувала поне 50 % от продуктите си през 2005 г. и 2006 г. Това преобразуване се е отнасяло до голямо разнообразие от храни, включително зърнени закуски, напитки, бисквити, сладкарски изделия, млечни продукти, сосове, супи, олио, леки закуски и други сладки храни.

Намерението на Комисията е да предприеме проучване през 2008 г. на потенциала за преобразуване на храни с оглед намаляване на равнището на тези хранителни съставки, като се има предвид ролята им за развитието на хронични заболявания. Това ще включва оценка на предприятиите до момента действия както чрез регулаторни, така и чрез доброволни мерки, за да се осигури основа за оценката на бъдещия напредък.

В контекста на партньорството Комисията възнамерява да улесни организирането на кампании за преобразуване на солта, основани на категорични доказателства за тяхната ефективност, както и кампании, насочени към подобряването на хранителното съдържание на полуфабрикатите в ЕС в по-общ смисъл.

¹² Конфедерация на хранително-вкусовите промишлености.

Насърчаване на физическата активност

Физическата активност обхваща широк кръг дейности - от организирани спортове до активно придвижване до местоработата¹³ или дейности, извършвани извън дома. Комисията счита, че държавите-членки и ЕС трябва да предприемат проактивни стъпки, за да предизвикат обрат в спада в равнищата на физическа активност през последните десетилетия, причинен от многобройни фактори.

Опитът на отделните индивиди да намират начини за увеличаване на физическата активност в ежедневието следва да се подкрепя чрез развитие на физическа и социална среда, която стимулира активността.

Също така Европейската комисия подкрепя действия за устойчив градски транспорт чрез политиката на сближаване, CIVITAS и програмата „Интелигентна енергия за Европа“, която навлиза в нова фаза през 2007 г. Проектите за спортно ходене и колоездене се разглеждат като ключова част от това, като се насърчава прилагането им от местните органи. Комисията възнамерява да гарантира, че съществуващите безвъзмездни средства за публична инфраструктура се използват изцяло за целите на здравословния начин на живот, като активно придвижване до местоработата, като през 2007 г. ще публикува „градски пътеводител“ за местните органи с оглед повишаване на осведомеността относно възможностите за финансиране във всички сектори.

Европейската комисия ще публикува Зелена книга относно градския транспорт през 2007 г., която ще бъде последвана от план за действие през 2008 г. Комисията възнамерява да публикува и ръководство относно планове за устойчив градски транспорт.

Комисията ще издаде и Бяла книга относно спорта, насочена към представяне на предложения за увеличаване на процента на участие в спортни дейности в ЕС, както и към разширяване на спортното движение в посока към включване на физическа активност в по-общ смисъл.

Приоритетни групи и направления

Доказателствата сочат, че затлъстяването сред децата в Европа нараства драстично и че това се отнася в несъразмерно голяма степен до децата в по-слабите социално-икономически групи. Две от целите на политиката на сближаване на ЕС за 2007-2013 г. са да се насърчава приносът на градовете за икономически растеж и създаване на работни места, както и за поддържане на добро здраве на трудещите се¹⁴. За програмите с насоченост към градските райони мерките, насочени към обновяване на обществените пространства, могат да обхващат инфраструктурата в необлагодетелстваните в социално-икономическо отношение райони и следователно, да осигуряват привлекателни места за физическа активност. В същото време програмните приоритети за добро здраве на трудещите се следва да спомагат за „запълване на празнината“ по отношение на здравната инфраструктура и рисковете за здравето. Действията за

¹³ Пътуване до работното място и обратно пеша, с велосипед или по друг активен начин.

¹⁴ Политиката на сближаване в подкрепа на икономическия растеж и създаването на работни места, стратегически насоки на Общността за 2007-2013 г., Решение на Съвета от 6 октомври 2006 г.

насърчаване на физическата активност могат да изиграят жизненоважна роля за тези програмни приоритети.

Детството е важен период за внушаване на предпочитания към здравословно поведение и за придобиване на умения за живота, необходими за поддържане на здравословен начин на живот¹⁵. Несъмнено училищата играят ключова роля в това отношение. Това е област, в която вече съществуват категорични доказателства за ефективността на намесата: проучвания сочат, че действията, ориентирани на местно ниво под патронажа на широк кръг заинтересувани страни, насочени към целеви групи деца на възраст от 0-12 години, ще бъдат ефективни за промяната на поведението в дългосрочен план. Работата трябва да се насочи към образованието в областта на храненето и към физическата активност. Здравното и физическото възпитание са след приоритетните теми на новата програма за образование през целия живот (2007-2013 г.) и по-специално към подпрограмата Комениус за училищно образование. Съществува поле на действие за продължаване на проектите в областта на храненето и физическата активност с акцент към спорта и засилване на сътрудничеството между училищата, организациите за обучение на учители, местните и националните органи и спортните клубове.

През 2007 г. Комисията ще финансира проучване, в което ще бъде разгледана връзката между затлъстяването и социално-икономическото положение с оглед определяне на най-ефективните мерки за подпомагане на лицата в по-слабите социално-икономически групи.

Разработване на доказателствена основа в подкрепа на изграждането на политики

Комисията възнамерява да доизгради здравите основи, положени от предходните изследователски рамки в областта на храненето, затлъстяването и основните заболявания, причинени от нездравословен начин на живот, като рак, диабет и респираторни заболявания. Комисията е набелязала необходимостта от допълнителни познания относно определящите фактори за избора на храни и ще определи основни направления на изследване на поведението на потребителя по Седмата рамкова програма; влиянието на храните и храненето върху здравето; водещи насоки за превенция на затлъстяването в целеви групи, като бебета, деца и подрастващи и на ефективни мерки по отношение на хранителния режим. Програмата се отнася и до решаващите за здравето фактори, предотвратяването на заболявания и насърчаване на здравеопазването, като част от темата „Оптимизиране на предоставянето на здравна грижа за европейските граждани“.

¹⁵ Програмите EPODE (Да преодолеем заедно затлъстяването сред децата) и „Tiger Kids“ са два новаторски примера за общностни проекти, с които се насърчава здравословно поведение сред децата. Например, EPODE обединява родители, учители, здравни работници и местни предприемачески общности във френските градове. Дейността на инициативата включва събития като специални „седмици, посветени на определени храни“, в които децата се запознават със здравословното хранене, както и организирането под контрола на родителите на „ходещи автобуси“ до училище. Tiger Kids е насочена към децата в предучилищна и училищна възраст в четири района на Германия и се стреми към установяване на стандарти за качество в превенцията на затлъстяването. Програмата предвижда насърчаване от страна на родителите на храненето и активността на децата във и извън училището.

От 2006 г. Европейският орган за безопасност на храните (ЕОБХ) има нова роля да предоставя съвети на Комисията по прилагането на регламента относно информацията за хранителната стойност и здравословните свойства на храните. Новият мандат включва предоставяне на съвети относно хранителните свойства на храни, за които има твърдения във връзка с техните здравословни характеристики и относно оценката на научната обосновка на подобни твърдения. Други пример за приноса на ЕОБХ в областта на храненето е актуализирането на препоръчителния дневен прием на енергийни стойности и хранителни съставки от европейското население..

Разработване на системи за наблюдение

Съществува слаба хармонизация по отношение на начина за събиране на национални данни за показателите на затлъстяване и наднормено тегло, като това затруднява извършването на съпоставки в рамките на ЕС. Освен това съществуват твърде малко данни във важни области като консумацията на храни.

Комисията е набелязала необходимостта от засилване на наблюдението на три ключови равнища. На първо място, на макроравнище с оглед осигуряване на съгласувани съпоставими данни върху цялостните показатели на напредък – в контекста на здравните показатели на Европейската общност (ЗПЕО) – свързани с хранителния режим и физическата активност, като затлъстяването преобладава. На второ място, систематично да се определят действията, които са в процес на прилагане в държавите-членки, така че да може да бъде наблюдавано и оценявано тяхното въздействие. И на трето място, във връзка с отделните проекти и програми предвид тяхната роля на изграждащи основи за ефективна обществена реакция.

С оглед подпомагане на наблюдението на макроравнище Европейската комисия разработи Европейската система за здравни интервюта и допълнителни проучвания (ЕСЗИДП), която ще започне да функционира през 2007 г. и ще създаде хармонизиран механизъм за редовно събиране чрез Европейската статистическа система (ЕСС) на статистически данни относно декларираните от самите лица височина и тегло, практикуване на физическа активност и честота на консумация на плодове и зеленчуци. До 2010 г. Комисията планира да създаде Европейска система за здравни прегледи и допълнителни проучвания (ЕСЗПДП) с оглед получаване на обективна информация относно обхвата на мерките, свързани с храненето, в т.ч. индекс на телесна маса, холестерол и хипертония сред случайно подбрани извадки от населението. ЕВРОСТАТ също е в процес на изграждане на първия набор от показатели за консумация на храни с оглед наблюдаване на модели и тенденции на хранене. В рамките на ЕСС акцентът в тези дейности е поставен върху разработването на качествените данни и показатели за здравния статус (включително затлъстяването), както и за начина на живот (включително във връзка с храненето и физическата активност).

Ключовите цели ще бъдат да се определи кръг от политики и действия, организирани в държавите-членки, както и да се засилят наблюдението и оценката на тяхното въздействие. Комисията ще продължи да подпомага функцията по наблюдаване чрез проекти в рамките на Програмата за обществено здравеопазване, която подпомага действията по създаване на мрежи и размяна на информация в областта на добри практики по отношение на храненето, физическата активност и превенцията на затлъстяването.

5. РАВНИЩЕ ДЪРЖАВИ-ЧЛЕНКИ

Комисията е определила всеобхватен кръг от мерки в рамките на своята компетентност, които следва да бъдат предприети в отделните сектори на политиките. Въпреки това, както вече бе отбелязано, в редица дейности от страна на държавите-членки, трябва да бъде от първостепенно значение и са основни с оглед справяне с проблемите, свързани с храненето, наднорменото тегло и затлъстяването. Многобройните действия на Комисията, които са от нейната компетенция и които трябва да се предприемат в различните сектори на политиките, служат за подкрепа и допълване на действията на държавите-членки. Различията в хранителния режим в отделните държави-членки и разликите в механизмите на политики са съществени. Освен това, е от основно значение действията да продължат да се развиват на регионално и местно равнище, като така ще са по-близо до гражданите на ЕС. Намесата на тези равнища е жизненоважна с цел да приспособи начертаните и утвърдени основни подходи към всеки специфичен местен контекст. Тези действия трябва също така да се контролират, оценяват и обсъждат. Комисията ще сравни и заедно с групата на високо равнище ще оцени тези национални и регионални действия и ще направи тази информация достъпна чрез своята интернет страница¹⁶. Комисията възнамерява да използва споменатата Група на високо равнище с оглед насърчаване на разпространяването на най-добри практики, както и за предоставяне на всякаква подкрепа, която би могла да бъде сметана за целесъобразна на общностно равнище.

Държавите-членки изпълняват активна роля и в развитието партньорства за местни действия за подпомагане на инициативи на добра воля, като разработване на отговорно рекламиране.

6. КАКВО МОГАТ ДА НАПРАВЯТ ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА ЧАСТНИЯ СЕКТОР

Представителите на частния сектор изпълняват важна роля за развитието на здравословен избор на потребителите, включително като им предоставят възможност да вземат решения за здравословен начин на живот: в тази област техните действия могат да допълват държавната политика и законодателните инициативи на европейско и на национално равнище. В случаите, когато представителите на частния сектор работят в различни държави-членки, какъвто е случаят с голям брой предприемачи, една все по-широка област на действие следва да бъде насочена към разработване на общ съгласуван подход към потребителите в целия ЕС.

Здравословните възможности да станат налични и достъпни: хранителната промишленост (от производители до търговци на дребно) би могла да осъществи доказуеми подобрения в области като преобразуването на храни по отношение на съдържание на сол, мазнини и по-специално наситени и ненаситени мазнини и захар за потребителите в целия ЕС, както и да разгледа начини за насърчаване на одобрението на преработени продукти сред потребителите. Съществуват и данни за добри практики на търговци на дребно в държавите-членки, насърчаващи здравословните продукти, като плодове и зеленчуци на постоянни евтини цени, които са довели до позитивно влияние върху хранителния режим.

¹⁶ http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/publichealth_en.htm

Поддържане на информираност сред потребителите: търговците на дребно и хранителните предприятия биха могли да съдействат напълно за текущите национални инициативи на добра воля.

Комисията работи за насърчаване на по-добри правила за реклама и маркетинг, които отговарят най-малко на критериите на Европейско сдружение за стандарти в рекламата (ЕССР) във всички държави-членки. В тази връзка, има нова разпоредба на директивата за АВМУ, която предвижда, че държавите-членки следва да поощряват механизмите за съвместно и саморегулиране на национално ниво, които срещат одобрението на заинтересованите страни.

Комисията би приветствала по-нататъшни инициативи от водещи компании, насочени към тази цел.

Успешното саморегулиране се дължи на създадените системи за наблюдение на развитието и спазването на одобрени кодекси. Понастоящем капацитетът за осъществяване на тази цел е различен в отделните държави от ЕС. Следователно, съществува необходимост от засилване на системите за саморегулиране в отделните държави-членки и от целевото им ориентиране към модела за най-добри практики на Комисията. Платформата има своята роля като форум за наблюдение на високо равнище на механизма на национално и поднационално равнище, от производителите на храни до търговците на дребно и сектора на търговска комуникация.

Насърчаване на физическата активност: (1) Спортните организации биха могли да работят с групите за обществено здравеопазване с оглед разработване на рекламни и маркетингови кампании в Европа за популяризиране на физическата активност след целеви групи от населението, като младежи или хора от слаби социално-икономически групи. Предстоящата Бяла книга относно спорта ще определи ролята на тези мрежи. (2) Местните и регионалните представители следва да се ангажират проактивно с местното самоуправление за разглеждане на целите на общественото здравеопазване в своите проекти на сгради, градски пространства - като детски площадки за игри и транспортни системи.

Приоритетни групи и среда: Училищата носят голяма отговорност при гарантирането на факта, че децата не само разбират значението на правилния хранителен режим и правенето на упражнения, но и че реално могат да се възползват и от двете. Те могат да бъдат подпомогнати в това посредством подходящи партньорства с частни страни, включително и бизнес общността. Училищата трябва да са защитена среда и такива партньорства следва да се създават по прозрачен и некомерсиален начин.

Предприемачите също могат да насърчават развитието на здравословен начин на живот на работното място. Заедно с организациите на работниците те следва също да разработят и предложения/насоки за начините, по които предприятията от различен мащаб могат да въведат прости и рентабилни мерки за насърчаване на здравословен начин на живот сред работниците.

Европейските и националните клинични професионални организации следва да разработят предложения за укрепване на обучението на здравни работници с оглед на рисковите фактори, свързани с храненето и физическата активност на влошеното здраве (като свръхтегло и затлъстяване, кръвно налягане и физическа активност), със специален акцент към механизмите за превенция и ролята на факторите, свързани с начина на живот.

Разработване на представа за добри и най-добри практики: Организациите на гражданското общество, особено тези, работещи в областта на общественото здравеопазване, младежта и спорта, биха могли да разработят доказателства за въздействието на политиките и действията на всички равнища.

7. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Комисията ще сътрудничи със СЗО за разработването на система за наблюдение на храненето и физическата активност в ЕС – 27 като една от последстващите дейности на Европейската харта за борба със затлъстяването, приета в Истанбул миналата година на 16 ноември 2006 г. През 2007 г. СЗО възнамерява да приема втори план за действие за храни и хранене в Европа. Европейската комисия приветства тази актуализирана рамка за обществено здравеопазване, чрез която да се организират бъдещи действия и се ангажира за активно участие в този процес.

По отношение на двустранното сътрудничество Комисията ще продължи да работи тясно с държави, които разработват собствена стратегия, за да се възползват от всякакъв друг опит, както прави понастоящем със САЩ от май 2006 г.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И НАБЛЮДЕНИЕ

Преобладаването на затлъстяването ще един от бъде ключовите показатели за измерването на всякакъв напредък, постигнат благодарение на тази стратегия в ЕС. Като изразиха съгласие с Хартата на СЗО, държавите-членки заявиха, че „през следващите 4-5 години в повечето държави следва да може да се постигне видим напредък, по-специално по отношение на децата и подрастващите, като следва да е възможно тенденцията да се обърне най-късно до 2015 г.“.

През 2010 г. Комисията ще извърши преглед на напредъка с оглед преразглеждане на състоянието на затлъстяването, наблюдение на степента на привеждане в съответствие на собствените ѝ политики с целите на настоящата книга и степента на съдействие на всички участници в ЕС за постигане на целите. В случаите, когато даден сектор е представил предложения или насоки за определени мерки, прегледът през 2010 г. ще даде възможност конкретният напредък да стане видим. Специално в случая с мерките за саморегулиране на индустрията прегледът ще се стреми да покаже как тези мерки се прилагат и какви са техните последици.